

Anno 1334

Det Kongelige Kjøbenhavnske Skydeselskab og Danske Broderskab

Som hjemmesideredaktør for "Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab", har jeg haft fornøjelsen af at aflægge et besøg hos "Det Kongelige Kjøbenhavnske Skydeselskab og Danske Broderskab", den 2. september 2009.

Mit ærinde var at affotografere nogle skiver med relationer til fugleskydningsselskabet i Roskilde. Der blev taget godt imod mig, og jeg blev gæstfrit vist rundt af formanden for Selskabets Skivefond, Ebbe Rye Petersen.

Når man kommer fra vores eget hyggelige fugleskydningsselskab i provinsen til hovedstadens meget gamle selskab med residens i Klampenborg, kan det ikke undgås at man bliver lidt duperet, og siger som Jeppe i baronens seng: "Drømmer jeg eller er jeg vågen"?

For enden af Emiliekildevej ligger det fantastiske palæ ud til Strandvejen med den skønneste udsigt ud over parken til det smukke Øresund. En flot mur afgrænser stedet ud til vejen, og ved indgangspartiet vejer Dannebrog i to flagstænger.

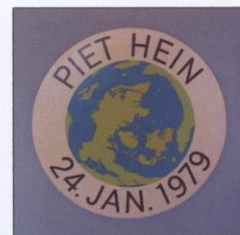
Foran den store hovedbygning er en smuk cirkelformet græsplæne med et blomsterbed, udsmykket med en figur i midten.

På gårdspladsen ses også en gammel kanon.

Foruden selve hovedbygningen, er der to store statelige pavilloner i to etager. Det ene huser stedets administration, mens der i den anden, der tidligere var hestestald, er opmagasinering af den meget omfattende samling af malede skiver.

For at komme til indgangspartiet i hovedbygningen, skal man, som det naturligste i verden, op af en større trappe, hvor den røde løber er rullet ud.

Allerede i forhallen mødes man af skiver, f.eks. skiver givet af afdøde kendte danskere som Piet Hein og Victor Borge, og når man går videre rundt i de mange store sale med prægtige malerier, lysekro-
ner og møblement i udsøgt smag og kvalitet, ses skiver fra gulv til loft overalt, og der er meget højt til loftet.

En sal er forbeholdt skiver givet af kongehusets medlemmer samt forældre til de nulevende kongelige. En anden sal har skiver fra afdøde kongelige flere hundrede år tilbage.

Andre steder ses flotte skiver givet af nulevende danskere. Blandt disse ses ikke så få kendte personer som f.eks. Mærsk Mc-Kinney Møller og Bjørn Nør-
gaard. Bestyrelsens skiver er samlet i en sal for sig, og andre steder støder man på historiske navne som Gustav Wied, Poul Reumert, Adam Oehlenschläger, Bertel Thorvaldsen, Peter Faber og mange, mange flere.

En del af de ældre skiver er gennemhullet af skud fra tiden før 1811, hvor man ganske enkelt skød til måls efter skiverne. Selskabet mangler omkring 400 skiver. En del af disse er simpelthen blevet pulveriseret af fortidens brave skytter.

I den store spisesal ses et forhæng, et par meter over gulvet. Under middagsselskaber er forhænget trukket fra, og her sidder så Skydeselskabets Blæsersekstet under ledelse af kapelmester Carl-Otto Andersen og underholder de sultne skytter.

En salon er et herligt frirum for selskabets spillfugle. Her er i smukke omgivelser opstillet spilleborde, hvor kortspillere kan udfolde sig i en munter stund.

Trods de mange skiver der kan ses i hovedbygningen, er der alligevel knap 1700 skiver, der står opmagasineret på 1. sal i den gamle hestestald.

Som var det på et bibliotek, står skiverne sirligt i rækkefølge under det nummer de er registret under i protokollerne. Mellemstids af specielt fremstillede skivereoler ses på det hyggelige gamle loft. Skiverne står med tre rækker i højden. På trods af de mange skiver, vil der gå flere hundrede år, før der vil opstå pladsbehov.

* * *

Efter at have fået en rundvisning i disse herlige omgivelser, og hastigt har samlet indtryk, lader man lige tankerne gå tilbage til Roskilde, og de lidt mere ydmyge rammer for fugleskydningen på "Håndværkeren" og dens pavillonbygning. Der er ingen tvivl om, at "Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab" i sine første mange år reelt var forbeholdt byens mest velstillede borgerskab, men tiderne har ændret sig, og i dag er alle med interesse for selskabets aktiviteter velkomne, og kravene til økonomien kan næppe afskrække ret mange.

Det er tydeligt, at selskabet i København i langt højere grad ligner sig selv fra tidligere tider med hensyn til skydebrødrenes status og velstand, men landets hovedstad rummer jo i sagens natur også langt større muligheder for at vedligeholde den del af traditionerne.

Årets gang i selskabet

Selskabet har aktiviteter i alle årets måneder undtagen juli måned, hvor der holdes sommerferie. Skydningerne ligger fast til hver onsdag i månederne maj, juni, august og september. Skydebrødrene mødes til frokost klokken 12. Eftermiddagen går med skydning til hvide skiver med akustisk/elektronisk registrering. Om aftenen er der middag med uddeling af præmier i form af sølvgaver. Det er i forbindelse med disse middage, at de nye skydebrødre giver deres maledede skiver.

Som i Roskilde, er den store begivenhed den årlige kongeskydning. Denne er fastlagt af kongehusets kalender og afholdes den anden onsdag i september måned, og skydebrødrene møder i kjole og hvidt. Der skydes til en halvanden meter høj træpapegøje, og skydningen samt kåringen af årets fuglekonge sker efter samme principper, som vi kender dem i Roskilde.

I de øvrige måneder er der diverse frokost- og middagsarrangementer, typisk én gang om måneden.

Selskabets historie

Som forberedelse til mit besøg i Klampenborg, havde jeg fra en lang række kilder indsamlet informationer om både selskabets historie, og om helt aktuelle aktiviteter.

Jeg gengiver her, hvad jeg fandt af betydning, og der kan måske forekomme lidt gentagelser, men det kan næppe forstyrre læsningen af en ret fantastisk historie.

Det ældste danske fugleskydningsselskab "Det Kongelige Københavnske Skydeselskab og Danske Broderskab", der blev stiftet i 1334 som "Hellig Trefoldigheds Gilde udi det danske Kompagni". Dog blev det allerede dengang i bevaret skrift betegnet som "det gamle ærværdige Selskab", men da der ikke findes kendt materiale fra før 1334, bruges dette årstal som udgangspunkt for Selskabets omfattende historieskrivning.

Selskabet tog i 1780 med kongens tilladelse navneforandring til det ligeledes noget besværlige navn "Det Kongelige Københavnske Skydeselskab og Danske Broderskab". Pudsigt nok findes der i Selskabets regler og forordninger ingen formålspåtegning, men det nævnes alene, at man bygger på et nationalt grundlag samt trofasthed og hengivenhed overfor Kongehuset.

Oprindelig havde selskabet til formål at opøve byens borgere til forsvar. Siden 1570'erne blev der afholdt fugleskydninger uden for Københavns volde, og i 1753 oprettede selskabet Skydebanen på Vesterbro, det senere Københavns Bymuseum. Selve skydebanen var indrettet på arealet mellem Absalonsgade og Dannebrogsgade. Skydefærdigheden holder nutidens brødre fortsat ved lige, dog ikke for at forsvare byen mod fjender, men for fornøjelsen og sportens skyld.

Selskabets residens

I de snart 700 år, hvor Skydeselskabet med sikkerhed har eksisteret, har man kun haft til huse ganske få steder. Det første "Kompanihus" lå i det stræde, som det har givet navn til, nemlig Kompagni-stræde. Dette hus blev inddraget til flygtninge og gik senere tabt ved en af de store brande, hvorefter man i en periode flyttede til Christianshavn.

I 1753 erhvervede man en grund udenfor voldene på det nuværende Vesterbro, hvor man opførte og i et par århundreder brugte den bygning på Vesterbrogade, som i dag rummer Københavns Bymuseum. Her skød man både til papegøjen og til skive samt afholdt de festlige sammenkomster, som helt til vore dage er et særkende for Skydeselskabet.

I 1896 blev palæet fuldstændig ombygget i det indre og fra denne tid stammer husets rigt udsmykkede rum, der har dannet ramme om utallige middage og fester i det eksklusive selskabsliv, som var en af hovedingredienserne i Skydeselskabets aktiviteter.

Men Vesterbro voksede og klemte Skydebanen - som den hed i folkemunde - fra alle sider, hvorfor man i 1948 købte det vidunderlige landsted Sølyst i Klampenborg, som igennem tiderne, specielt i Ernst Schimmelmans og Theodor Suhrs ejertid, var et kulturelt centrum i Danmark.

Den 15. september 1949 indvier "Det Kongelige Københavnske Skydeselskab og Danske Broderskab" ved en storslået fest med deltagelse af Kong Frederik og Dronning Ingrid i det renoverede og istandsatte Sølyst, og benytter herefter stedet til sine ugentlige sommerskydninger og sine festlige sammenkomster hver måned året igennem.

Den pragtfulde ejendom har hermed igen fået liv med mange fornemme besøgende hvert eneste år. Salonerne er udsmykket med en række af skydebrødrenes malede skiver, en samling på mere end 2000 skiver, hvis kulturhistoriske værdi er enestående. De mange malede skiver er genstand for stor opmærksomhed fra museumsfolk samt kunsthistorikere, og et større restaurerings- og konserveringsprogram er iværksat, for at denne værdifulde samling kan bevares for eftertiden.

Som et kuriosum kan nævnes, at en lang række af de kulturpersoner, som havde deres gang på Sølyst i denne bygnings tidligere storhedstider, var medlemmer af Skydeselskabet. Da storkøbmand Just Fabritius i 1753 købte Sølyst, blev han umiddelbart efter formand for Selskabet. Statsminister, grev Schimmelmann var også medlem. Ingen af disse ejere eller deres mange gæster har på noget tidspunkt haft i tankerne, at deres malede skiver engang skulle hænge på Sølyst, hvor netop disse mennesker skabte et kulturelt centrum i den tidsperiode, vi i dag kalder "Guldalderen". Mange af de tanker om kunst, videnskab og politik, som har formet Danmark som nation, er diskuteret og udviklet på Sølyst. Der er endda dem, der hævder, at planerne om den praktiske indførelse af demokratiet og de mange tanker og bekymringer, denne sag medførte, tog sin begyndelse på Sølyst.

I dag er Sølysts ældgamle historie og "Det Kongelige Københavnske Skydeselskab og Danske Broderskabs" endnu ældre historie smeltet sammen i en fortsættelse af de enestående traditioner af gæstfrihed og kultur, som er kendetegnende for både Selskabet og ejendommen.

De malede skiver

I de første årtier blev de oprindelige skiver benyttet som måltavler i forbindelse med skiveskydningen, hvilket tydeligt fremgår af skudhullerne i de ældste skiver. Efterhånden anså man dog skiverne for så værdifulde, at man fra 1811 fik malet en kopi af skiven til selve skydningen. Fra 1821 skød man udelukkende efter hvide skiver. Selve skydningen foregik hver onsdag fra maj til slutningen af september i haven bag palæet, hvor der i dag er børneinstitutioner og legepladser. Den oprindelige have strakte sig helt ned til vandet, men blev i 1886 gennemskåret af Istedgade efter krav fra magistraten. Muren i havens sydende blev rejst af selskabet i 1887 for at beskytte Vesterbros beboere mod vildfærte kugler.

Man skød enten efter skive fra det nu nedrevne skydehus, eller efter en udskåret fugl i træ placeret på en ca. 27 meter høj stang i haven. Fra denne såkaldte kongefugleskydning, der samtidig var indledningen på årets hovedfest i selskabet, stammer vendingen: "at skyde papegøjen". Vinderen af kongefugleskydningen blev kåret som fuglekonge og udnævnt til selskabets formand i det følgende år.

Fra midten af 1700-tallet blev det tradition, at nyoptagne medlemmer af selskabet skulle "give malt skive" med navn og dato for optagelsen. Som motiv valgtes ofte en allegori på giverens erhverv. I løbet af 1800-tallet blev det dog mere og mere almindeligt at afbilde sin bolig, landsted eller virksomhed. Motiverne giver tilsammen en fantastisk billedfortælling om København. Mange af motiverne med værksteder, fabrikker, byggepladser og butikker kendes kun fra skydeskiverne.

Placering og opbevaring af skiverne.

Selskabets malede skiver udgør i dag over 2000 skiver og er Danmarks største samling af kunstværker udført i olie på træ.

Skiverne er placeret 3 steder.

Et lille udvalg af de ældste skiver har altid hængt i loftet i forhallen til Københavns Bymuseum, og i 2005 blev det besluttet at genskabe ophængningen i det store trapperum, der leder op til By-museets festsal.

Et stort antal skiver er ophængt i lokalerne på Sølyst, og de resterende ca. 1700 er opmagasinerede under meget fine forhold på Sølyst.

Selskabet har primo 2009 afsluttet et meget stort projekt med istandsættelse af lokalerne til opmagasinering, hvilket bl.a. indebærer at alle skiverne fra juli 2008 til primo 2009 blev opbevaret i fire 20 fods containere.

Skivernes tilstand er meget forskellig. Flere skiver har særdeles ustabil farvelag, andre er skadet i form af stød og skrammer.

I 2005 – i forbindelse med nyophængningen af skiverne på Københavns Bymuseum – præsenterede og iværksatte Selskabets Skivefond med royal bevågenhed et stort og formentlig mangeårigt restaureringsprojekt.

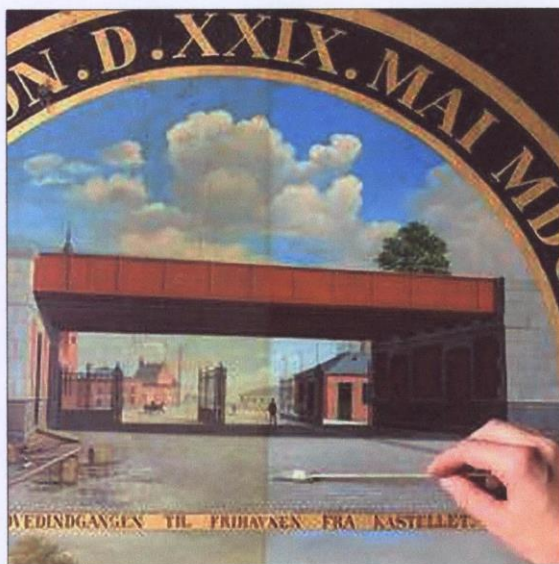
En del af skiverne er således nu under restaurering af "Fælleskonserveringen" på Kronborg Slot.

"Fælleskonserveringen" er en almennyttig forening stiftet af danske kunstmuseer i 1978 med det formål at styrke opsynet med og opbevaringen af kunst - det være sig maleri, skulptur, arbejder på papir, fotografi eller andet.

I forbindelse med restaureringen gennemføres et større forskningsprojekt, med henblik på at indhente viden og erfaring med hensyn til bl.a. at restaurere de gamle malede skiver.

Konservering af ustabilt farvelag på træ er vanskelig på grund af det faste underlag, som bemalingen er udført på. Ved fastlægning af farve på træ kan man til forskel fra maleri på lærred ikke indføre bindemidlet fra bagsiden. Bindemidlet kan kun blive indført fra forsiden gennem revner og sprækker i farvelaget.

Farvelaget kan imidlertid være ustabilt, uden der er synlige brud eller opskalninger. Der skal således forbores og med injektionssprøjter indføres lim, der herefter skal penetrere ud under farvelaget og fastlægge dette på træpladen. Det kan desuden komme på tale at indføre limstoffer under vakuum for derigennem at få limstofferne ud i alle kroge. Disse processer er meget tidskrævende.

Ustabilt farvelag bliver fastlagt med nyt bindemiddel. De malede skiver renses for overfladesnavs og tobaksrøg.

Sekundære farvelag, det vil sige eftermærkede overmalinger, bliver fjernet. Skader i farvelag udkittes og bortretoucheres. Skiverne bliver derefter påført et tyndt fernislag som beskyttelse mod tilsmudsning.

Medlemmer

Medlemsprotokollen har fra begyndelsen omfattet størstedelen af den københavnske elite med kongefamilien i spidsen. Kvindelige medlemmer af kongefamilien er samtidig de eneste kvinder, der optages i selskabet.

Alle Danmarks konger og dronninger siden 1434 - på nær en enkelt - og de fleste prinser og prinsesser har været medlemmer af Selskabet, tillige med en række kejsere, udenlandske konger og fyrster. Således er også Dronning Margrethe, Prins Henrik samt Kronprins Frederik og Prins Joachim medlemmer af Selskabet

Et herligt ældre fotografi, hvor kong Christian den X. deltager i en Kongeskydning. Der skydes tydeligt til et højt mål - formentlig til en papegøje i den traditionelle fugleskydningsstander, og alle er iført standsmæssig påklædning, og for majestæten vedkommende den obligatoriske sabel, som næppe har været særlig bekvem at bære ved sådanne lejligheder.

Antallet af brødre i "Det Kongelige Københavnske Skydeselskab og Danske Broderskab" har i en længere årrække ligget på omkring 130. At blive optaget som medlem eller broder, som man fortsat ynder at kalde sig, forudsætter, at man bliver proponeret af en nuværende broder og godkendt til optagelse af samtlige de øvrige brødre.

Forbindelsen til Roskildes fuglekonger

Ikke mindst i midten af 1800-tallet var det ikke ualmindeligt, at skydebrødre fra København og Roskilde var medlem af begge selskaber. Dette gav store problemer for Roskilde, da mange medlemmer meldte sig ud i frustration over, at københavnere vandt en del præmier. Fugleskydningssselskabet var af den årsag på randen af en opløsning.

Lige præcis dette emne var årsagen til mit besøg i Klampenborg, for hvem var det egentlig, der var skydebrødre begge steder?

Går man selskabets skiver igennem, vil den opmærksomme kunne genkende flere fuglekonger fra "Roskilde og Omegns Fugleskydningssselskab"

Det vides med sikkerhed, at mindst syv, måske otte af Roskildes fuglekonger også var medlem af "Det Kongelige Københavnske Skydeselskab og Danske Broderskab.

Det er Johan Christian Kall (1842), Frederik Wilhelm Frisenette (1856), Thomas Hagedorn Svanne (1829), Søren Borch (1841 og 1847), Anders Borch (1845), Andreas Richard Arbo Theil (1858) og Jørgen Julius Bentzen (1852). Måske er fuglekongen fra 1791 Wegener identisk med den G. Wegener, der i 1814 afleverede sin skive i København.

Fuglekongerne er de nemmeste at identificere med sikkerhed, men der kan godt have været flere Roskilde-skydebrødre i det Københavnske selskab. I hvert fald kender vi Gustav Wied, hvis malede skive er ophængt i særdeles fint selskab. Meget tyder på, at det er et forarbejde til denne skive, der er ophængt på Roskilde Museum i "Gustav Wied-samlingen".

Alle skiverne er vist på www.roskildefugleskydning.dk som supplerende billedmateriale i forbindelse med omtalen af den enkelte fuglekonge. Gustav Wied's skive er vist under årstallet 1907

En anden verden

Som beskrevet indledningsvis, er det en helt anden verden man besøger, når man kommer fra et fugleskydningssselskab i provinsen og aflægger visit i disse overdådige rammer.

Parken på Sølyst udgør 31160 m². Ejendommens grundflade udgør 1271 m² og etagearealet er på 2114 m². Under mit besøg bar stedet præg af en istandsættelse, som jeg fik oplyst var budgetteret til 42 millioner kroner.

Det siger vist sig selv, at det forudsætter en solid økonomisk baggrund, at være medlem af dette prægtige selskab. Det årlige kontingent ligger på 15.000 kr., mens det koster 1.500 kr. at deltage ved den enkelte skydning med tilhørende frokost og middag – og husk så lige på, at der skydes hver onsdag i maj og juni samt august og september. Mon ikke de fleste – af mange grunde – lige springer et par skydninger over! Det er yderligere en del af traditionerne, at skydebrødrene hvert 10. år efter deres indtræden giver en sølv gave til selskabet, og her er størrelsesordenen 15-30 tusinde kroner.

Selskabets økonomi er ikke alene baseret på medlemmernes betaling. Sølyst kan også bestilles til selskaber i både små og store størrelser.

At have besøgt "Det Kongelige Københavnske Skydeselskab og Danske Broderskab", og have fået indblik i dette selskabs verden, har virkeligt været interessant og oplysende for en provins-skydebroder som mig. At have fået dette indblik, giver hverken anledning til mindreværdsfølelser eller misundelse. Vi har det jo godt med traditionerne i Roskilde, og det er da dejligt at verden er så mangfoldig som den er, og at skydningens glæder og fornøjelser, kan udøves på så forskellige måder, og samtidig give livskvalitet, kammeratskab og glæde til skydebrødre overalt i landet.

September 2009

Henrik Brandt

Redaktør www.roskildefugleskydning.dk

Roskilde og Omegns Fugleskydningssselskab

Kurt Buchtrup har bidraget med billed- og tekstredigering samt layout.

